

РАДКЕВИЧ Валентина

*д-рка пед. наук, професорка, пані дійсний член НАПН України,
директорка Інституту професійної освіти НАПН України,
Київ, Україна*

СУЧАСНІ ФОРМИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Схарактеризовано сучасні форми розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти в умовах воєнного та повоєнного часу. Розкрито особливості функціонування освітньо-виробничих кластерів, дуальної форми здобуття професійної освіти тощо.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; професійна освіта; освітньо-виробничі кластери; дуальна форма здобуття освіти.

MODERN FORMS OF DEVELOPMENT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FIELD OF VOCATIONAL EDUCATION

Abstract. This paper characterizes the modern forms of development of public-private partnership in the field of vocational education in wartime and post-war conditions. The peculiarities of functioning of educational and production clusters, as well as the dual form of vocational education, are revealed.

Keywords: public-private partnership; vocational education; educational and production clusters; dual form of education.

У розвитку професійної освіти в сучасних умовах ефективною є управлінська технологія, заснована на засадах державно-приватного партнерства (далі – ДПП). Її суть у тому, що вона поєднує планування і ринкове саморегулювання й дає змогу формувати і розвивати систему взаємовигідних довгострокових економічних та організаційних відносин між органами державної влади, місцевою адміністрацією, соціальними інститутами, приватним сектором та закладами професійної освіти з метою досягнення спільних цілей, що становлять суспільний інтерес. У тісному співробітництві з партнерами заклади професійної освіти реалізують основне своє завдання – формування і розвиток професійних компетентностей майбутніх фахівців для забезпечення їхньої конкурентоздатності на ринку праці, перспектив професійної самореалізації й кар'єрного зростання впродовж життя (Про освіту, 2017).

На національному рівні партнерство з державними органами влади спрямовується на забезпечення рівності перед законом державних і приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди, ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності без залучення приватного партнера тощо (Про державно-приватне партнерство, 2010). Специфіка взаємодії вітчизняних державних і приватних партнерів на договірній основі визначена в Національній економічній стратегії на період до 2030 року (2021), Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр. (2020), у Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року (2019).

Однією з ключових зовнішніх сторін ДПП є громадськість: профспілки, організації та об'єднання роботодавців, агентства захисту прав споживачів, релігійні організації, професійні асоціації та інші неурядові громадські організації, що займаються питаннями соціального розвитку (Радкевич, 2022). Зокрема організації роботодавців беруть участь у формуванні системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, проведенні досліджень поточних і перспективних потреб ринку праці у професійних кваліфікаціях (Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності, 2013).

На національному рівні проекти ДПП у сфері професійної освіти реалізуються й за підтримки міжнародних партнерів. Прикладом такого партнерства є створення в Україні на базі провідних закладів професійної освіти Центрів професійної досконалості. Для цього від Європейського інвестиційного банку було виділено 58 млн. євро. До реалізації проекту також долучилися партнери Інвестиційної платформи сусідства Європейського Союзу з фінансування (Про ратифікацію Фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком, 2021).

На регіональному рівні проекти ДПП у сфері професійної освіти спрямовуються на формування регіонального замовлення щодо підготовки кваліфікованих фахівців; участі інженерів, технологів та інших спеціалістів підприємств у розробленні професійних стандартів, державних стандартів з конкретних професій на основі компетентнісного підходу, навчальних планів і програм з урахуванням регіонального компонента; організацію дуального навчання та виробничої практики в умовах виробництва, стажування педагогічних працівників на високотехнологічних робочих місцях тощо.

Сучасною формою ДПП у сфері професійної освіти є регіональні освітньо-виробничі кластери, учасники яких отримують переваги від синергії, що виникає у процесі об'єднання фінансових, кадрових, технологічних тощо ресурсів суб'єктів господарювання і закладів освіти у професійній підготовці кваліфікованих фахівців. Така форма партнерства має інтегративний характер і впливає з одного боку, на підвищення якості професійної освіти, а з іншого, на підвищення продуктивності праці, економічну ефективність підприємств, активне просування на ринку товарів своєї продукції, технологій, що пропонують приватні компанії для закладів професійної освіти з метою організації професійного навчання кваліфікованих фахівців.

Прикладом співробітництва закладів професійної освіти і бізнесу з питань підготовки кваліфікованих фахівців є проведення спеціальних досліджень ринку праці, створення на базі закладів професійної освіти навчально-практичних центрів різного галузевого спрямування. Зокрема за кошти бізнесу в Чернігівській області успішно функціонують: Регіональний центр інноваційних будівельних технологій «KNAUF» (Чернігівський професійний ліцей залізничного транспорту); Навчально-практичний будівельний центр на базі матеріалів «CERESIT» (ДПТНЗ «Чернігівський професійний будівельний ліцей»), Міжрегіональний навчально-практичний центр з підготовки монтажників санітарно-технічних систем та устаткування (Чернігівський професійний ліцей залізничного транспорту), що фінансувався швейцарською агенцією розвитку та співробітництва (SDC) у партнерстві з компанією Geberit International AG та ресурсним центром ГУРТ (Могильницький, 2022).

Форми ДПП у сфері професійної освіти передбачають також організацію професійної орієнтації на всіх рівнях – від ранньої профорієнтації школярів до кар'єрного супроводу студентської молоді та дорослого населення, інвестування суб'єктами господарювання заходів з популяризації актуальних на ринку праці професій. Взаємодія закладів професійної освіти з роботодавцями передбачає узгодження попиту і пропозицій на підготовку кваліфікованих фахівців. Адже існують випадки, коли заклади освіти для виконання плану набору запроваджують освітні програми з професій, які користуються популярністю серед учнівської молоді, але не мають попиту на ринку праці. Це призводить до збільшення ризиків працевлаштування за здобутими професіями і нераціонального використання коштів держави або приватних осіб для здобуття професійних кваліфікацій. Тому заклади професійної освіти мають формувати регіональне замовлення на основі результатів аналізу ринку праці, реальних і перспективних потреб роботодавців у кваліфікованих кадрах.

Актуальною формою співробітництва закладів професійної освіти з роботодавцями є модернізація змісту освіти. Йдеться про спільне розроблення професійних стандартів, державних стандартів професійної освіти з конкретних професій на основі компетентнісного підходу, навчальних планів і програм тощо. Щодо професійних стандартів, то, як правило, роботодавці або їх об'єднання самі ініціюють їх розроблення, особливо з нових професій. Відповідно заклади професійної освіти долучають роботодавців до розроблення та

оновлення змісту освітніх програм професійної підготовки кваліфікованих фахівців. Особливе значення має визначення регіонального компонента відповідно до потреб конкретних галузей економіки. Відбір змісту навчальних предметів, що входять до регіонального компонента, ґрунтується на інтегративності понять із різних галузей знань, можливостях використання сучасних техніко-технологічних знань і вмінь у поєднанні з соціально-гуманітарним компонентом.

Роботодавці взаємодіють із педагогічними працівниками закладів професійної освіти в організації та здійсненні практичного навчання в умовах виробництва. Окрім того, роботодавці беруть участь у розробленні програм виробничої практики, контрольних завдань, критеріїв оцінювання результатів навчання та обсягів оплати праці здобувачів професійної освіти під час виробничої практики, створенні безпечних умов навчання і професійної діяльності, призначенні наставників на період виробничої практики, у засіданнях екзаменаційних комісій з прийому державних іспитів тощо.

Ефективним проектом ДПП є дуальна форма здобуття професійної освіти, що позитивно позначається на підвищенні рівня працевлаштування випускників, здійсненні оцінювання якості професійної підготовки кваліфікованих фахівців роботодавцями в реальних умовах виробництва; залученні до викладацької діяльності фахівців з виробництва; зниженні навантаження на бюджет держави та громад; забезпеченні тісного зв'язку освіти, науки, виробництва тощо (Стрілець, 2019). Заінтересованість роботодавців у такій формі партнерства полягає в бажанні отримати молодого кваліфікованого працівника, максимально умотивованого до роботи. Багато спеціалістів вважають, що дуальна форма навчання – це вихід із критичної ситуації, що склалася на ринку праці.

Така форма партнерства сприяє прискоренню проведення освітніх реформ з урахуванням швидкого технологічного прогресу, що характеризується розширенням цифровізації, забезпеченням цілісного підходу до управління інноваціями; врахуванням контексту імплементації прогресивного зарубіжного досвіду, визначенням спільної власності всіх заінтересованих сторін ДПП тощо (Radkevych, 2022). Отже, на основі впровадження сучасних форм розвитку ДПП у сфері професійної освіти ефективніше реалізуються інвестиційні проекти щодо відновлення або створення нової освітньої (соціальної) інфраструктури (наприклад, Навчально-практичні центри (за галузями), Центри професійної досконалості, освітньо-виробничі кластери, хаби тощо); фінансуються освітні програми для професійної підготовки кваліфікованих фахівців, затребуваних ринком праці у воєнний і повоєнний час; забезпечується участь суб'єктів господарювання в модернізації матеріально-технічної та навчально-методичної бази закладів професійної освіти, системному впровадженні інноваційних виробничих технологій тощо. У кінцевому підсумку це сприятиме реалізації заходів щодо підвищення якості та доступності професійної освіти, її привабливості в суспільстві, відповідності запитам національного і регіональних ринків праці, інтересам держави й потребам особистості.

Список використаних джерел:

1. Radkevych V. The development trends for the public-private partnership in the sphere of vocational education and training in the european union countries. *Professional Pedagogics*, 2(25); 2022. P. 4–13. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.25.4-13>
2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Каб. Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text>.
3. Могильницький М. Партнерство закладів професійної (професійно-технічної) освіти зі стейкхолдерами. *Професійна освіта*, 2; 2022. С. 39–42.
4. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI : станом на 19 листоп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.
5. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року. Кабінет Міністрів України. 2021. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>.

6. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності : Закон України від 22.06.2012 р. № 5026-VI : станом на 2 листоп. 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17#Text>.

7. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

8. Про ратифікацію Фінансової угоди «Програма підтримки професійно-технічної освіти в Україні» між Україною та Європейським інвестиційним банком : Закон України від 29.07.2022 р. № 2477-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2477-20#Text>.

9. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

10. Радкевич О. Сторони в державно-приватному партнерстві. Інноваційна професійна освіта, 1(2), 2022. С. 214–217. <https://doi.org/10.32835/2786-619X.2022.2.214-217>.

11. Стрілець О. Дуальна форма навчання для сучасної економіки. Професійна освіта, 1; 2019. С. 15–17.

РЕВЯКІНА Ольга

канд. тех. наук, доцентка,

доцентка кафедри технологій виробництва і професійної освіти,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

Полтава, Україна

ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЇ

Анотація: розглянуто методологічні підходи та стратегію розвитку, які сприяють ефективному формуванню графічної компетентності майбутніх вчителів технологій

Ключові слова: графічна компетентність, вчитель технологій, методологічні підходи, стратегія

FORMATION OF GRAPHIC COMPETENCE FUTURE TEACHERS OF TECHNOLOGY

Abstract: This article explores the methodological approaches and development strategies that contribute to the effective formation of graphic competency in future technology teachers.

Key words: graphic competency, technology teacher, methodological approaches, strategy.

Серед найважливіших задач розвитку України є вдосконалення системи освіти в аспекті підвищення якості фахової підготовки здобувачів вищої освіти та визначення освітньої політики, стратегії й тактики дій відповідно до потреб суспільства та індивідуального самовираження особистості в професійній діяльності.

Закон України «Про освіту», концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа» визначили компетентнісний підхід провідним в освітянській галузі. Відповідно, система освіти поступово переорієнтовується зі знанневої моделі на компетентнісну.

Предмет трудове навчання та технології єдиний у навчальному плані середньої школи, що повністю базується на перетворювальній практичній діяльності учнів. Остання, відповідно до формули нової української школи, має наповнюватись інтелектуальним змістом, забезпечувати реалізацію індивідуальних здібностей і можливостей учнів [1].

У зв'язку з цим вчитель трудового навчання та технологій покликаний навчити учнів не тільки й не стільки виконанню технологічних операцій та вправному користуванню різальними інструментами, пристосуваннями та обладнанням, а сформувати творчу, технічно освічену особистість, обізнану з різноманітними видами перетворювальної діяльності людини, загальними закономірностями будови й використання техніки, перспективами подальшого її розвитку.